

Proiect cofinanțat din Programul Operațional Capital Uman 2014-2020

Axaprioritară 6: *Educație și competențe*

Prioritatea de investiții: 10.i

Obiectivespecifice: 6.4, 6.6

Titluproiect: *“Acces la programe de educație și formare profesională pentru tinerii și adulții din județul Dolj care au părăsit timpuriu școala (I)”*

Cod SMIS 2014+: 135711

Afară-i toamnă

Mihai Eminescu

Activități de tip „A doua șansă – învățământ secundar inferior”

Modulul III: Textul și contextul

Expert curriculum limba română: Prof. Alina Felicia DUMITRU

Număr de ore: 6 ore TC

2 ore CDȘ

Mihai Eminescu a scris sonete dintr-o insistenta nazuinta catre perfectiune. Mai mult ca alte specii cu forma fixa, sonetul face glorie literara incepand din secolul al XIII-Iea, strabate intreaga Renastere si ajunge in clasicism si in romantism cu o experienta prozodica si tematica de neevitat.

Sonetele eminesciene, unele indelung prelucrate (e cazul "Venetiei", la care poetul lucreaza noua ani, din 1871 pana in 1880), reflecta echilibrul perfect al temelor poetice cu formele de exprimare. Insistenta de bijutier asupra versului, filigranarea continua a metricii si a expresiei concorda cu lirismul reflexiv profund al poeziilor din ultima perioada de creatie, de dupa 1876. Este perioada destramarii iluziilor, a indepartarii si despartirii de fiinta adorata si lirica erotica inregistreaza o tematica a absentei, a neimplinirii visului, generatoare de apasatoare melancolie.

Natura ocrotitoare, feminina, paradiziaca, potentata erotic din poeziile anterioare, "Floare albastra", "Dorinta", "Craiasa din povesti", "Lacul", se schimba cu un spatiu al reclusiunii si al meditatiei dureroase asupra trecerii timpului, al retragerii in sine a eului poetic, care incearca, in solitudine, sa refaca trecutul pierdut.

Cele trei sonete publicate la 1 octombrie 1879 in "Convorbiri literare", "Afara-i toamna...", "Sunt ani Ia mijloc...", "Cand insusi glasul...", formeaza un triptic al melancoliei ce copleseste eul poetic si indreapta, surprinzator, poezia eminesciana spre temele altui curent literar ivit la orizont, simbolismul. Ploaia insistenta, zloata, reclusiunea in spatiul domestic, reconstituirea trecutului din amintiri disperate, din "roase plicuri", nu conduc insa la dezolarea totala, ca la George Bacovia, ci pastreaza in final speranta iluziei romantice, prin aceeasi intrupare angelica a iubitei din spatiul amintirii.

Sonetul "Afara-i toamna" de Mihai Eminescu respecta modelul sonetului italian, fiind alcatuit din 14 versuri, organizate in doua catrene si doua tertine. Eul liric are, in acest sonet, doua ipostaze: una impersonala, ca autoadresare imaginara si cealalta individualizata, exprimata ca o confesiune lirica.

În strofa întâi, sentimentul dominant este tristetea profunda a poetului, in concordanta deplina cu anotimpul deprimant, toamna. Elementele naturii sunt ilustrate prin sinecdoca singularului pentru plural: "frunza-mprastiata"- si "vantul" care azvarle-n picaturile grele ale ploii. Ipostaza eului liric este impersonala, ilustrat printr-o imaginara vizualizare a acestui alter ego, concretizat prin persoana a doua singular: "Si tu citesti scrisori din roase plicuri / Si intr-un ceas gandesti la viata toata". Izolat in camera sa, poetul reciteste scrisori vechi, ilustrate prin epitetul "roase plicuri", fapt ce ii trezeste sentimente tulburatoare, astfel incat meditatie profunda il determina sa-si rememoreze "intr-un ceas [] viata toata".

Eminescu a fost și un precursor al simbolismului, reflectat mai ales în "Sonete" și în poeziile "Dintre sute de catarge" și "Melancolie".

Solitudinea, stare interioară specifică poetilor simbolisti, se manifestă și în această poezie, mai ales începând cu strofa a doua. În mod cu totul surprinzător, poetul desparte spațiul exterior de cel interior, disociind între un afara și un înăuntru, care nu se mai află în armonia perfectă binecunoscută din majoritatea poeziilor.

Epitetul specific eminescian, "dulce" determină de data aceasta substantivul "nimicuri", sugerând astfel plăcerea interioară de a-și petrece timpul cu amintirile cele mai prețioase, într-o nevoie de solitudine totală, izolat de lumea din afara, dorind ca nimeni să nu-i tulbure intimitatea: "N-ai vrea ca nime-n ăsa ta să bata;". Afara e zloată și poetul, aflat într-o stare oscilantă între vis și realitate: "Dar și mai bine-i, când afara-i zloată, / Să stai visând la foc, de somn să picuri".

Cele două tertine din finalul sonetului reflectă ipostaza individualizată a eului poetic, prin folosirea pronumelui la persoana întâi singular. Poetul stă cufundat în gânduri, reinviind basmele copilăriei, ale "zanei Dochii", în timp ce între el și restul lumii "ceata crește rânduri-rânduri". Repetitia "rânduri-rânduri" proiectează într-un spațiu temporal infinit starea de meditație solitară de care poetul se simte coplesit.

Referindu-se la profunzimea sensibilității care-l particularizează pe Eminescu între poeții neamului, Mircea Eliade afirmă: "Eminescu a fost un om de geniu, avea un «sentiment tragic al vieții»; ca toți cei ce explorează până la esența singurătății și durerea umană, Eminescu nu refuză niciodată să accepte realitatea și realitatea, pentru el era izolarea Omului în Cosmos. Omul se naște și moare în singurătate absolută, dar această singurătate e populată de vise, de himere și de iluzii".

Cadrul poetic este alcatuit, în "Afara-i toamna...", din tuse fine, deplin adecvate sugestiei și detalierei unei stări de spirit: "Afara-i toamna, frunza-mprăștiată, / Iar vantul zvarle-n geamuri grele picuri;/ Si tu citești scrisori din roase plicuri/ Si într-un ceas gândești la viața toată." Cadenta rară a elementelor sugerează o stare contemplativă de reverie, care facilitează proiecția într-un trecut încărcat de miracolul iubirii.

Toamna, ca anotimp al stingerii, cu "frunza-mprăștiată", picuri grele de ploaie și rafale neașteptate de vant, creează un prag temporal al rememorării trecutului din secvențe disparate, consemnate scriptic în "roase plicuri", cu un efect de comprimare și suspendare a timpului.

Reveria și somnul în fața focului creează efecte de contrast, deschizând, ca reacție la atmosfera ostilă a toamnei, spațiul imaginar al visării: "Pierzându-ți timpul tău cu dulci nimicuri, / N-ai vrea ca nime-n ăsa ta să bata;/ Dar și mai bine-i, când afara-i zloată, / Să stai visând la foc, de somn să picuri."

Solitudinea ca stare meditativa, de intoarcere spre vremurile imemorabile, reface o temporalitate ce se aglomereaza obsedant in amintire: "Si eu astfel din jet ma uit pe ganduri, / Visez la basmul vechi al zanei Dochii;/ In juru-mi ceata creste randuri-randuri".

Intorcandu-se, din sfere inalte, catre orizontul marunt al intimitatii, populat cu "dulci nimicuri", poetul creeaza un spatiu de evocare, cu note de vag fabulos, sugerat de "basmul vechi al zanei Dochii", in timp ce timpul se materializeaza in falduri succesive, apasatoare, de ceata care "creste randuri-randuri".

În ultima tertina, se face simtita o prezenta feminina, a carei aparitie imaginara este anuntata de "fosnirea unei rochii", de pasul "moale", ce atinge cu delicatete scandura odaii. Mainile ei, "subtiri si reci", acopera ochii tristi ai iubitului cufundat in visare, stare pe care silueta diafana si ireala a femeii nu o intrerupe, ci, dimpotriva, o adanceste si o prelungeste intr-un spatiu atemporal, astfel incat realitatea se contopeste cu reveria, amplificand aura de mister.

Sonetul "Afara-i toamna" respecta modelul sonetului italian, avand rima imbratisata in catrene - abba / baab. iar in tertine formula rimei fiind cdc / dcd. Masura versului este de 11 silabe si ritmul este iambic.